

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

БУРДЮЖА ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права*

ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ООН ЩОДО ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

В умовах масштабних гуманітарних криз, які поширюються в сьогоденні, актуалізується інтерес до дослідження правового механізму надання гуманітарної допомоги в контексті забезпечення прав людини. Окремі акції з надання благодійної (милосердної) допомоги нужденним практикувалися починаючи з давніх давен, однак найбільш ефективні механізми надання гуманітарної допомоги створені в рамках ООН. Повноваженнями в цій сфері володіють структури оперативної діяльності цієї організації – УВКБ, УКГП, ПРООН, ВООЗ, ЮНІСЕФ та ін.

Створення організаційно-правових основ діяльності ООН щодо надання допомоги започатковано створенням у 1943р. США та Великобританією адміністрації Об'єднаних націй з надання допомоги та реабілітації (UNRRA), метою якої було надання допомоги жертвам Другої світової війни. Ф. Рузвельт звернув увагу на те, що війна залишила мирних жителів усюди «недоїдаючими, розчавленими, без надії, але якби визволителі змогли нагодувати й одягнути цих жертв війни, повоєнне відновлення могло б бути більш успішним». UNRRA вдалося акумулювати кошти, налагодити зв'язки з арміями союзних держав, найняти співробітників, відправити в якості допомоги продовольство та товари першої необхідності на 4 мільярди доларів протягом п'яти років [1].

Після припинення діяльності UNRRA у 1948 р. Міжнародна організація у справах біженців (IRO) продовжила опікуватися незавершеними проектами цієї організації [2]. IRO мала істотні переваги: вона була компетентною вирішувати більш широке коло питань, в її розпорядженні були значні ресурси, чисельний адміністративний апарат. IRO опікувалася наданням допомоги людям, які опинилися поза межами країн походження чи останнього місця проживання, влаштування на нових місцях сімей і окремих осіб. IRO припинила свою діяльність 1 січня 1951р., але натомість в рамках був створений Верховний комісаріат у справах біженців (UNHCR).

Системного комплексного характеру гуманітарна допомога набула із заснуванням ООН у 1945 р., адже метою цієї організації є запровадження міжнародного співробітництва в сфері розв'язання міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру в дусі поваги прав людини й основних свобод [3]. Загальна декларація прав людини, прийнята під егідою ООН, проголосила право кожної людини на допомогу та забезпечення в разі втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини. Прийняття цієї декларації сприяло запровадженню практичних заходів

щодо формування в системі міжнародного права нової самостійної галузі – міжнародного права прав людини та формування в її структурі інституту права на гуманітарну допомогу.

На сьогодні ООН є Головним джерелом екстреної допомоги та довгострокової співпраці, каталізатором діяльності урядів країн та міжнародних організацій, захисником потерпілого населення у надзвичайних ситуаціях [4].

Резолюція Генеральної асамблеї ООН 2816 (XXVI) «Допомога у випадку стихійних лих та інших тяжких становищ» поставила завдання запровадження тісного співробітництва з усіма зацікавленими організаціями та здійснення завчасних заходів з метою надання найефективнішої допомоги З цією метою було намічено мобілізувати, координувати та спрямовувати зусилля з надання допомоги різних структур ООН у відповідь на запит держави, яка зазнала лиха [5].

Структури ООН не тільки надають комплексну гуманітарну допомогу, але і займаються координацією надання такої допомоги міжнародним співтовариством, основи якої були закладені відповідно завдань, поставлених резолюцією 46/182 Генеральної Асамблеї ООН, прийнятої у 1991 р. [6].

Знаковою подією у формуванні організаційно правових основ надання гуманітарної допомоги було прийняття у 2005 р. «Порядку денного гуманітарної реформи» за ініціативою Координатора надзвичайної допомоги та Міжвідомчого постійного комітету (IASC). Метою реформи в цій сфері є підвищення ефективності гуманітарного реагування через більшу передбачуваність, підзвітність, відповідальність і партнерство [7].

Спроможність реагування на надзвичайні ситуації було посилено на глобальному рівні відповідно до узгодженого розподілу праці. Кластерний підхід був одним із нових елементів [8]. Кластери – це групи гуманітарних організацій, як ООН, так і поза її межами, у кожному з основних секторів гуманітарної діяльності (вода, охорона здоров'я, житло, логістика тощо). Вони призначаються IASC і мають чітку відповідальність. Підхід до гуманітарної допомоги був вдосконалений IASC у 2011 р. [9], коли були створені підвалини ефективного управління з метою гуманітарного реагування; стратегічного планування; підзвітності Координатора гуманітарної допомоги; механізмів координації, адаптованих до оперативних вимог. Загалом реформа була спрямована на спрощення процесів і механізмів міжвідомчої взаємодії, а також зміцнення довіри до системи в цілому. Після узгодження Програми трансформацій (Transformative Agenda – TA) було погоджено «Протоколи ТА», які встановлюють параметри для вдосконалення колективних дій у надзвичайних гуманітарних ситуаціях.

Питаннями надання допомоги в кризових ситуаціях займається Програма розвитку ООН (ПРООН) [10], яка діє у тісному партнерстві з структурою ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фондом ООН у галузі народонаселення (UNFPA), Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (ФАО). Не винятком є і гуманітарна криза в Україні внаслідок агресії РФ. Зусилля спрямовуються не тільки на пом'якшення наслідків

агресії, а і на повоєнне відновлення. Програма розвитку ООН в Україні спрямована на подолання наслідків війни, відновлення та відбудову країни шляхом запровадження Програми з підвищення стійкості та відновлення України, яка співпрацює з інституціями та представниками громадянського суспільства заради зміцнення соціальних зв'язків, дотримання прав людини, забезпечення інклюзивності, захисту та розширення можливостей для всіх людей. ПРООН сприяє відновленню доступу до життєво важливих послуг, надає допомогу переселеним підприємствам з метою відновлення діяльності на новому місці за допомогою оцінки ринку, проектів створення робочих місць, надання грантів та доступу до мереж [11].

Підвалинами допомоги нашої державі є: 1) підтримка реагування на кризу під керівництвом уряду та надання державних послуг; 2) залучення людського капіталу, економічного потенціалу та природних ресурсів України для задоволення нагальних гуманітарних потреб і посилення стійкості, соціального та економічного відновлення; 3) зміцнення інститутів і громадянського суспільства для підтримки соціальної структури, захисту прав людини.

В межах останнього напрямку ПРООН опікується питаннями доступності правової допомоги в умовах війни, оскільки з'явилася безліч юридичних питань – щодо статусу внутрішньо переміщених осіб, пошуку зниклих чи вбитих рідних, поновлення втрачених документів, зруйновної чи пошкодженої власності, тощо. З метою оцінки та визначення потреб було запроваджено комплексне дослідження «Доступність правової допомоги в контексті воєнного стану» [12]. Була дана позитивна оцінка роботи залучених структур, визначені потреби та надані рекомендації, зокрема щодо інформування населення про послуги, проведення навчальних сесій для працівників, розробки планів дій щодо персонального захисту та захисту персональних даних клієнтів на окупованих територіях, щодо дій у випадку виникнення обставин, що загрожують особистій безпеці.

Таким чином, ООН виступає як провідна організація в сфері надання гуманітарної допомоги жертвам кризових ситуацій. Окрім здійснення діяльності з безпосереднього забезпечення нужденних всім необхідним ООН координує таку діяльність з метою підвищення її ефективності. Структури ООН, які задіяні у наданні гуманітарної допомоги, не лишилися осторонь і під час гуманітарної кризи в Україні внаслідок агресії РФ. ООН була запроваджена комплексна Програма з підвищення стійкості та відновлення України, спрямована не тільки на мінімізацію наслідків агресії, але і на майбутнє відновлення та сталий розвиток нашої держави, що передбачає залучення громадянського суспільства, бізнесу, юридичної спільноти.

Список використаних джерел:

1. UN Relief and Rehabilitation Administration: «A New Enterprise Based on Human Brotherhood». URL: <https://www.google.com/search?q>
2. United Nations Relief and Rehabilitation Administration (UNRRA). URL: <https://digitallibrary.un.org/record/209575?ln>

3. Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice. URL: <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>
4. Гогоша О. Гуманітарна складова миротворчих операцій ООН. *Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини»*. 2013. Вип. 32. С. 104–108.
5. Assistance in cases of natural disaster and other disaster situations. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/201561>
6. United Nations *General Assembly Resolution 46/182* Strengthening of the coordination of humanitarian emergency assistance of the United Nations. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc>
7. IASC Transformative Agenda. URL: <https://interagencystandingcommittee>
8. Cluster Approach (IASC). URL: <https://emergency.unhcr.org/coordination>
9. Chapeau and Compendium. URL: <https://interagencystanding>
10. United Nations Development Programme. <https://www.undp.org/UNDP>
11. UNDP resilience building and recovery programme. URL: <https://www.undp.org>
12. Доступність правової допомоги в контексті воєнного стану. file:///C:/Users/User/Downloads/dostupnist-pravovoyi-dopomogi-n.pdf

Ключові слова: гуманітарна допомога, ООН, ПРООН, IASC, Програма з підвищення стійкості та відновлення України.

Key words: humanitarian aid, UN, UNDP, IASC, Program for increasing the stability and recovery of Ukraine.

ГАЛАТ ВЛАДИСЛАВ ІГОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права*

ІСТОТНІ ПОРУШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОГОВОРУ КУПВЛІ-ПРОДАЖУ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ЗАХИСТУ ВІД КІБЕРАТАК

Сучасні технології кидають нові виклики міжнародному співтовариству, та потреба в кібербезпеці та захист від кібератак є важливою складовою міжнародної безпеки.

Так, як кібератаки стали досить важливим атрибутом, для послаблення життєздатності країни, оскільки майже всі процеси оцифровані, вагоме місце в життєдіяльності та обороноздатності країни займає кіберзахист. Кожна країна шукає способи захисту від кібератак, за допомогою розроблення програмного забезпечення, яке буде захищати всі важливі ресурси країни від проникнення та націлене на знешкодження потенційної небезпеки викрадення інформації та порушення роботи різних систем в країні. Але розробка програмного забезпечення потребує великих фінансових затрат, тому країни, які розвиваються намагаються перейняти досвід розвинених країн і купити в них, вищезгадане програмне забезпечення та удосконалити і пристосувати під особливості та можливості країни, яка купила програмне забезпечення, для захисту від кібератак.

Дронов Владислав Юрійович Екологічна інформація як вид інформації у національному та міжнародному праві: право на доступ	347
Zhebrovska Krystyna, Riaboshapchenko Anastasiia Universal system of international protection of human rights: general principles	349
Канєнберг-Сандул Оксана Константинівна Проблеми та перспективи захисту прав людини в режимі військової окупації	353
Кінаш Наталія Богданівна Адаптація законодавства України до актів Європейського Союзу як напрям європейської безпеки	356
Мануйлова Катерина Вікторівна Особливості захисту прав людини в умовах збройних конфліктів та глобальних викликів сучасності	359
Пасечник Олена Владиславівна Трансформація медичного законодавства України в умовах воєнного стану	361
Печерова Ніна Григорівна Право власності, режими використання об'єкту, що внесений до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО	363
Федорова Тетяна Сергіївна Ідея верховенства права у міжнародно-правовому дискурсі	366
Харитонов Роман Феліксівич, Замостенчук Анастасія Олександрівна Проблематика четвертого та п'ятого покоління прав людини	370
Цибульська Ольга Юріївна Окремі питання колізійних норм щодо правових наслідків шлюбу в умовах воєнного положення в Україні	372
Большакова Ольга Віталіївна Обмеження прав людини в умовах воєнного стану: законодавче врегулювання, межі, закордонний досвід	374
Hrebeniuk Dmytro Ai regulation in EU: the European Parliament's stand	377
Біляєвський Дмитро Сергійович Визначення та проблематика терміна «гібридна війна»	380
Бурдюжа Олександр Миколайович Правові основи діяльності ООН щодо гуманітарної допомоги	383
Галат Владислав Ігорович Істотні порушення міжнародного договору купівлі-продажу програмного забезпечення для захисту від кібератак	386